

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Rapina

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

POLYANTHEÆ NOVÆ LIBER XVI.

Rapina.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

RAPINA, Gr. ἀρπαγή, ἄρπάζω, rapax, ἀρπάζω, rapio dicitur. Hebr. *Gazel*, præda, rapina, spoliū, à verbo *Gazal*, vi rapat, diripit, spoliavit. Cognationem habet cum *Gazax*, cuilibet, & *Gazab*, secuit; item cum *Zalal*, profuit hellaundo. Est autem rapina, rei alienæ per vim iniusta ablatio. *sec. B. Thom. secund. Secundæ. q. 66. art. 8.*

Rapere proprie est, cum impetu & violentia auferre. Virgil. *Raptus sine more Sabinas*, rapinae propriè, & proprie est de virginibus. Et sic rapus, rapaces luxuriosus, est quando puella de domo patris violenter abstrahitur, & corrupta, matrimonio habetur, siue ei siue parentibus inferatur. *secund. B. Thom. secund. q. 15. art. 4.*

Quoque est cum stupro, & quandoque sine eo, vt in rapina, vel nuptæ, vel corruptæ. Et quandoque stuprum est sine rapina, vt in concubitu, & quandoque rapina est sine concubitu, vt in illicito concubitu cum violentia. *secund. B. Thom. secund. q. 154. art. 8.*

Rapina, rapio, & rapus sic videtur differre, quod rapio ad rem, rapus ad stuprum. Rapinas continetur sub violentia, cum sit species eius: quæ violenter auaritia. *Ex B. Thom. secund. q. 118. art. 8. c.*

Proprie dicitur proprie, qui rapit res immobilibus, prædo vero mobile. Rapina dicitur de rebus immobilibus, de prædatione autem immobilibus & se mouentibus, vt animalibus & huiusmodi. *secund. B. Thom. secund. q. 118. art. 8. c.*

Large vero raptores dicuntur omnes publice auaritate res alienas depraedantes, tam mobiles quam immobilibus. *secund. B. Thom. secund. q. 118. art. 8. c.*

Quid a furto differat, vide supra in verbo Furtum. *secund. B. Thom. secund. q. 118. art. 8. c.*

Loca BIBLICI. *Pro. 21. 7. & 22. 16. Esai. 33. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.*

PATRYM SENTENTIAE. *secund. B. Thom. secund. q. 118. art. 8. c.*

Philosophicæ. *secund. B. Thom. secund. q. 118. art. 8. c.*

derit? Et si iudicium sine misericordia erit illi, qui non fecerit misericordiam, quale iudicium erit illi, qui fecerit & rapinam. *Fulg.*

Sicut ovis tondentem se non increpat, ita nec iniustus cupiditatem se expoliantis accusat. *Cass. in Psalm. 2.*

Pauperibus non dare tulle est, & merito: quando non potest esurientibus subuenire, si non pascit, extinguit. Pudeat illis tollere quibus subuenire offerre. Ultra omnes crudelitates est, diuitem vel le fieri de exiguitate mendici. Amantur honesta lucra: horrentur damnosa compendia. Nullus audeat inde tollere, quod debet collectum dispergere, addendo meriti, qui retinendo colligit, & paupertatem potius ad se trahit, si exigentium pecunias non repellit. *lib. 5. epist.*

Multi sine peccato putant esse, si alienum, quod inuenierint, retineant, & dicunt Deus mihi dedit: cui habeo reddere? discant hoc peccatum simile esse rapinæ, si quis inuenta non reddat. *Hieron. in lib. Lenti. & hab. 14. q. 5. can. Multi.*

Nemo qui rapit, moriens (si habet unde reddat) saluatur, si eos quorum fuit, inuenire non poterit, Ecclesiæ vel pauperibus tribuat. *Hieron. ibid. can. Nemo qui.*

Si quis vitam accepit, rapinam facit, vita non viuunt. *Ambrosius, in l. de bono mortis. & hab. 14. q. 4. can. Si quis.*

Rapinam emere non licet, nisi ea intentione, vt cui est ablata, restituatur. *Ambrosius, ibid. q. 5. can. Rapinam.*

Pœnale est occulte auferre, multo maioris pœnæ est visibiliter eripere: auferre ergo nolenti siue occulte, siue palam, habet præceptum suum. Furti enim nomine bene intelligitur omnis illicita vsurpatio rei alienæ. Non enim rapinam permittit, qui furtum prohibuit, sed vtique furti nomine in lege veteris testamenti & rapinam intelligi voluit. A parte enim totum significauit, quicquid illicite rerum proximo auferatur. *Aug. 1. A. Exod. & hab. 14. q. 5. can. Pœnale.*

Si quod inuenisti, non reddidisti, rapuisti: quantum potuisti, fecisti: quia plus non inuenisti, ideo plus non rapuisti: qui alienum negat, si possit, tolleret. Deus cor interrogat, non manus. *Ibid. c. Si quis.*

Fortè aliquis cogitat & dicit: Multi sunt Christiani diuites, auari, cupidi, non habebunt peccatum, si suum illis abstulerit, & pauperibus dederit. Vnde enim illi non boni agunt, mercedem habere poterit: sed huiusmodi cogitatio a diaboli calliditate suggeritur. Nam si totum tribuat pauperibus quod abstulerat, addit potius peccatum quam minuat. *Aug. & hab. 14. q. 5. can. Fortè aliquis.*

POETARVM DICTA.

Rapina.
Ouid. 1. Amor. 8.
*Certior è multis, nec tam inuidiosa rapina est,
Præda Senit cano de grege plena lupis.*
Idem Amor. 10.
*Carpere de plenis pendentes viribus Senas:
Prebeat Alcinoi poma benignus ager.*
Tibull. 1. 1.
*At vos exiguo pecori fure que lupique
Parcite: de magno præda petenda grege.*

SENTENTIAE PHILOSOPHICÆ.

Quis dicat vile, hominem incommo alterius suum commo- dum agere, & alterum alteri aliquid detrahere? hoc est magis contra naturam, quam mors, quam paupertas, quam dolor. Nam principio conuictum hominum tollit. Si enim hæc affectio nobis inest, vt quisque propter suum emolumentum spoliat aut violet alterum, necesse est dirumpi societatem humani generis, quæ est secundum naturam: vt si vnumquodque membrum puraret se plus valere, si proximi membri ad se valetudinem traduxisset, debilitari & interire totum corpus necesse esset: ita est & in humana societate: nam sicut concessum est vt quisque malis sibi acquirere, quod ad vltimam vite pertineat, quam alteri, & hoc natura non repugnat: ita non patitur natura, vt aliorum spoliis nothas facultates, augeamus. Et si contra naturam magis detrahere alteri, sui commodi causa, quam

AAAAA 3 mors

mors. quam dolor, ita magis secundum naturam, pro omnibus, si fieri possit, labores & molestias in maximis voluptatibus ducere & capessere. Cic. in Rher.

Rapina est, ex avida mentis impetu violenta alienarum rerum distractio. ibidem.

Quis situm erat à Socrate cur rideret? respondens ait. Video magnos latrones ducentes paruum latronem ad suspendium, qui digniores sunt suspendio. Sacrilegia, inquit, minuta puniuntur, sed magna in triumphis feruntur. Val. Max. lib. 7.

Nulli, cui rapina feliciter cessit, gaudium rapiti duravit in posterum. Senec. epist. 57.

De rapinis. DIALOG. LXI.

Francisci Petrarcha

DOI.

A prædonibus spoliatus sum. R. Quamvis civili lege (nisi fallor) scriptum sit quod nullus sit improbius, quam qui vi rapis sit, tamen clandestini fures, me iudice viliores, illi enim fraude agunt, hanc autem vi. Et ideo iuxta sententiam Ciceronis, illi vulpeculis, hi leonibus assimilantur. Adde quod fures rebus spoliant, ingeruntque suspensiones. At prædonibus spoliasse fere sã est, suspicionibus non relinquunt locum. D. In prædones incidi, qui me nudum reliquerunt. R. Incidit in prædones Cæsar, à quibus, non spoliatus modo, sed captus magno se tandem precio redemit, fugurus rerum dominus, quamvis huic damno solatium vitio mox sequuta præbuerit, non exiguum lenimen iniuriarum. Incidit in manus hostium Regulus toties iam victor, qui magno cum Imperii vestri damno, atque discrimine eundem immani supplicio peremerunt. Incidit in hostes quoque Valerianus Imperator, qui cum multo cum imperii dedecore se se ferit servitio confererunt. Tu si nihil ultra quam spoliatus es, & fortunæ tuæ prædonibus gratiam habes, qui tibi libertatem vitamque reliquerunt. Non est enim aliud beneficium latronum, quam quod Cicero ait in Philippicis, vt commemorare possint his se vitam dedisse, quibus non ademerunt. Fer tu igitur sortem tuam, communem tibi cum magnis his, atque aliis claris viris, & si comparatur facilem etiam, atque optandam, neque feliciorum esse velis his qui dicuntur felicissimi.

¶ APOPTHEGMATA.

Plato, furtum pecuniarum, inquit, res iliberalis est: rapina vero impudens. S. ob. serm. 10.

Nero nunquam cuiquam officium delegavit, nisi hæc adiceret: Scis quibus mihi est opus, & hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prædones, quam principe dignior. Eras. lib. 6. apoph.

Fl. Vespasianus. Quoniam rapacissimum quemque promovere solebat, vt mox ditatos condemnaret, vulgo dictus est officarios suos habere pro spongiis: quod (veluti spongias) & secos madefaceret, & humentes exprimeret. Suet.

¶ SIMILITUDINES.

Basilis. Ovium greges in vno & eodem monte pascuntur, qui magno cum numero ad carpendum pabulum in eodem campo errant, singuli singulis (quatenus opus est) vsum concedunt. Nos contra rebus communibus sinus nostros facimus, & quæ multorum sunt, soli retinemus. Homil. de fame & siccitate.

Seneca. Camis quicquid exceptit, protinus deuorat, & semper ad spem futuri hiat: Ita quod expectantibus fortuna proiecerit, id sine vlla voluptate dimittimus, statim ad rapinam alterius erecti. Apud Eras. in sum.

Vt fere mutuo laniatu viuunt: Ita quisquis potentior malo inferioris ditescit, ac crescit. idem.

Plinius. Lutarium piscem semper sequitur piscis nomine Sargus, qui illo cœnum fodiente exercitatum deuorat pabulum. Ita sunt qui semifescant alienis negotiis, vt eis laborantibus fructum percipiant. Lib. 9. c. 17.

Vt fuci cum ipsi non mellificent, tamen apum insidiantur laboribus: Ita sunt qui nihil ipsi excudunt, sed aliorum vigilis elaborata fletu sibi vendicant. Libro undecimo cap. 11. & cap. 17. eodem lib.

Sicut Polyppus quicquid brachii attingit, rictu tenet & attrahit: Ita difficillimum est euellere de manibus quorundam, si quid nocti fuerint. Lib. 8. c. 18.

Qui vtriusque catulos rapit, bene secum agi putat, si vel vnum insequendi mari auferat impune: Ita qui alienam inuasit possessionem, etiam si cogatur reddere, lucrum tamen facit, si vel portionem aliquam retineat. Lib. 8. c. 18.

¶ EXEMPLA BIBLICA.

Rapinæ & spoliationis exempla: Sichem, Gen. 34. v. 2. Israelitæ, Exod. 12. & 36. 39. Deut. 2. v. 32. 36. Amalechitæ, 1. Sam. 2. 16. David, v. 18. 19. populus Israel, 2. Sam. 23. 10. Achab, 1. Reg. 21. v. 15. 16. Nabuchodonosor, 2. Reg. 24. v. 13. Philisthæi, 1. Paral. 10. 8. Exercitus Ase regis, 2. Paral. 14. 13. Iosaphat & populus, 20. 25. Filii Israhel, 28. 8. Achab, 42. 1. populus Israel, Iudith. 15. & 13. Antiochus, 1. Machab.

1. 8. 3. 20. 23. & 6. 11. Iudas Machabeus, 3. v. 11. & 4. 23. Iudas Machab. 6. 8. Iudith. 6. 6. & 7. 47. 12. 31. 2. Machab. 8. 27. 38. Machab. 10. 9. 84. Rapaces fugiendi, 1. Cor. 5. 11. conuenienter. prom. 28. 10. Esai. 33. v. 1. 1. Cor. 5. 11. & 6. 10. Vide & Dent. 28. 31.

¶ PROFANA EXEMPLA.

Cyrus Persarum Rex deuicta Asia, pondo xxxiij. millium nit, præter vasa aurea, aurumque factum, & in eo tota de prædonum vitemque. Qua victoria argenti quingenta millia talenta reperiuit, & craterem Semiramidis, cuius pondus quædam lentacolligebat. Talentum autem Aegyptium pondo centi. Varro tradit. Plin. lib. 33. c. 2.

Syracusæ civitas est in Sicilia, venusta fama, & opibus præditis: hanc obedit per triennium M. Marcellus: tandem expugnauit: tantumque ex ea prædæ congestum est, quantum vix Carthagine, quæ tum maxime florebat, paribusque cum populo Romano viribus contendebar, fuisset. L. Vives in Ang. de Conu. Des. lib. 1. c. 6.

M. Fab. Nobilior. Etolos superauit: de quibus quatuor tribusgressus triumphansque, multa argenti ac auri pondera in reuoluit, præter signa tabulasque pictas, quas abtulit. Plin. lib. 11. c. 11. stroph.

L. Corn. Lentulus proconsul, tulit ex prædâ xi. milia pondo auri: l. xxx. militibus ex prædâ: c. xx. asses virtum dedit. Lib. 43.

L. Paulus Emilius subacta Macedonia, tantum prædæ rariorum intulit, vt decipere censum pendere Romani dicerent, vsque ad Hircii & Pantie consulatum, qui consules primo Antiochi & Cælaris bello fuerunt. Plin. in Paulis.

Syracusæ, cum intellexissent, in Siciliam, prædâ de Roma præliata à Constante Imp. esse reductam, magna classe Alexandria uenientes, Syraculis occupatis, Romanæ urbis ornamenta intercepserunt. Secum Alexandriam auerunt, sub Constantino Pogonem, anno Domini. 672. Sigebertus. in Chronico. Paulus. Diac. lib. 4. de gestis Longobard.

Prædæ ex urbe Constantinopolitana à Mahometo II. Turcarum Imp. capta, quibusdam quater milibus millibus ducentorum talenta est: externi tantum mercatores, Veneti damnum passi sunt 5000 Genuenses 20000. Florentini 20000. Anconitani 15000. deactores Chalcondylas lib. 8.

Cum primum Perse in Buboæ militatur, Diomnestus in exercitibus præerat thesaurorum custodia: omnibus vero mercatorum & nesciretur Diomnestus habere pecuniam, thesaurus ad prædæ se retinuit. Athen. lib. 12. cap. 17.

Vide, Furtum, Sacrilegium.

Raritas.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Raritas Græcè ἀραιότης, ius, & ἀραιόν, rarefactio: & ἀραιός, rarus dicitur. Est autem rarum id cuius partes distantes sunt. secundum Arist. Prædit.

Rarum est, in quo parum est de materia sub magis densioribus, densum vero è contrario. secundum B. Thom. 2. sec. 2. q. 9. 2. art. 1.

Rarum interdum ponitur pro præstanti, quoniam omnia præclara rara sunt. A rarus fit rarefactio, id est, rarus fit. A rarus fit hoc ut placet Varro, à quo reticulum diminutivum: & rarus verbum, quod significat retineo, capio: & irretitum dicitur aliquot fraude ad blanditiis, aut dolo, quasi reticaptum.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHORVM.

Rarum cum leni & subtili concurrere, & densum cum crasso & pingui, existimauit Aristoteles. Simp. in physico. text. 12.

Rarum & densum comprehenduntur in corporibus naturalibus & sensibilibus: magnum & paruum in corporibus naturalibus & mathematicis. Auer. in physico. 1. text. 49.

Rarum & densum, sunt contraria in quantitate, cum translatio corporis de raritate in densitatem fit, translatio fit de maiore quantitate in minorem, & e converso. In physico. 4. text. 84.

Raritas & densitas, quia sunt qualitates non actiue eorum, testes calorem & frigus, ideo præmittuntur hic ab Aristotele. Idem. 2. de gener. text. 15.

Rarum est partium positio, non qualitas. Boet. in præd.

Rarum est cuius partes ita sunt separatae, vt inire ipsas aliquid generis corpus admitti possit. idem ibid.

Rarum & densum non sunt principia actiua passionum, sed potius difpōntia, vt passiones in materia, & in partibus materiae introducantur. Alb. Magn. in 1. de gene. & cor. v. 2. c. 1.

PC
POLYANT